

ЗАЙНЯТИСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇЇ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

к.е.н., доц. **Зеліско Н.Б.,
Гаврилюк А.**

Львівський національний аграрний університет (Україна)

Проблема зайнятості населення бере початок з перших років незалежності України і сьогодні все більше загострюється. На кожному етапі відтворювального процесу існують певні пріоритети та інструменти, які впливають на якість життя та добробут населення. Можна зробити припущення, що вирішення цієї проблеми здійсниться при створенні нової соціально-економічної структури зайнятості та механізмів її регулювання.

Зайнятість населення являє собою діяльність частини населення щодо створення суспільного продукту (національного доходу). Саме в цьому полягає її економічна сутність. Зайнятість населення – найбільш узагальнена характеристика економіки. Вона відбиває досягнутий рівень економічного розвитку, внесок живої праці в досягнення виробництва. Зайнятість об'єднує виробництво і споживання, а її структура визначає характер їхніх взаємозв'язків.

Соціальна сутність зайнятості відображає потребу людини в самовираженні, а також у задоволенні матеріальних і духовних потреб через дохід, який особа отримує за свою працю.

Окрім цих видів зайнятості, існують ще так звані нетрадиційні, до яких належать: сезонна, поденна та тимчасова зайнятість, неповний робочий день.

Державна політика зайнятості населення залежить від темпу і характеру ринкових перетворень. Вона передбачає систему адаптації різних категорій незайнятого населення до вимог ринку праці, а також систему соціального захисту безробітних та осіб з обмеженою конкурентоспроможністю.

Державна активна політика зайнятості передбачає розроблення програм сприяння зайнятості. Ці програми можуть охоплювати як окремі категорії населення, передусім маргінальні групи: молодь, жінок, інвалідів, так і специфічні випадки загрози безробіття, зумовлені економічною або іншою ситуацією (демографічним, політичним, стихійним лихом тощо).

Важливими аспектами проблем зайнятості населення та безробіття знайшли висвітлення та набули розвитку в працях українських вчених: Базилук А., Заяць Т., Колота А., Бандури С., Богині Д., Бондар І., Данюка В., Купалової Г., Куценко В., Лібанової Е., Новікова В., Пирожкова С., Савченка В., Яцкова В. Вивченню цих проблем присвячені праці зарубіжних економістів Дж.Бьюкенена, Р.Дж.Еренберга, Дж.М.Кейнса, Я.Корнаї, П.Самуельсона. Проте відсутність чіткої методики оцінки економічної активності населення в Україні обумовлюють актуальність дослідження.

Визначення зайнятості охоплює великий комплекс проблем, за якими стоять структурна, інвестиційна, цінова, грошово-кредитна, кадрова, освітянська, міграційна, демографічна, соціальна політика держави. Ця сукупність соціально-трудова відносин знаходить свій прояв у певних економічних категоріях, таких, наприклад, як індивідуальна або колективна трудова діяльність, процес самої праці, продуктивність праці, її умови, нормування, мобільність та професійна підготовка кадрів, доходи і заробітна плата тощо. Звідси випливає важливий висновок: зведення проблеми зайнятості населення лише до відсутності безробітних – це невиправдане, помилкове і шкідливе з точки зору державної політики зайнятості припущення. Саме такий підхід у подальшому породжує недооцінку активних заходів на ринку праці, негативні наслідки розвитку нерегламентованої та нелегальної зайнятості, інші негаразди і, кінець кінцем, те безробіття, в тому числі і приховане, до відсутності якого були зведені проблеми зайнятості.

Державна політика – це унітарна політика, що проводиться на українському ринку праці, активна по відношенню до умов зайнятості, вивільненим працівникам, і незайнятого населення, пасивна по відношенню до відкритого ринку праці, руху робочої сили, самодостатня по відношенню до соціально-трудова сфери, регулюється законом про

зайнятість населення України як частиною соціального законодавства, здійснюється під контролем служби зайнятості як частини системи органів виконавчої влади України, відповідає етапу становлення цивілізованого ринку праці з системою гарантій з безробіття. Об'єктом регулювання державної політики зайнятості виступає зайнятість населення в Україні. Серед цілей державного регулювання можна виділити: підтримка повної зайнятості, стримування безробіття на соціально-допустимому рівні, боротьба з масовим безробіттям, розвиток трудових ресурсів, надання гарантій зайнятості та підтримування доходів безробітних. Державний рівень регулювання передбачає такі форми та методи регулювання як: збереження, підтримування та створення робочих місць, регулювання та регламентація вивільненої робочої сили, надання державних гарантій зайнятості та підтримування доходів безробітних, у тому числі професійне навчання та перепідготовку, заходи адаптації до нових умов зайнятості, матеріальну допомогу соціально незахищеним безробітним.

Регіональна політика зайнятості – політика на рівні регіонів, яка враховує особливості локальних ринків праці, активна щодо структур ринків праці та системи економічної активності населення, вибіркова щодо умов зайнятості, інтегрована з соціально-трудовами відносинами, регулюється основами законодавства України про працю та зайнятість, здійснюється на принципах соціального партнерства та в межах компетенції регіональних органів праці та зайнятості, відповідає етапу формування автономних ринків праці в регіонах.

На цьому рівні об'єктом регулювання виступає регіональний ринок праці регіонів України. Цілі регулювання містять наступні: узгодження попиту та пропозиції робочої сили, розвиток трудової та професійної мобільності працівників у відповідності до кон'юнктури ринку праці, регулювання безробіття на основі трудової активізації безробітних. Дані цілі досягаються за допомогою використання наступних форм і методів регулювання: активне трудове посередництво на відкритому ринку праці, інвестування в робочу силу, спрямоване на підвищення конкурентоздатності та мобільності, соціальне страхування від вимушеного безробіття, вибіркоче підтримування робочих місць і розвиток форм зайнятості з урахуванням кон'юнктури ринку праці.

Зеліско, Н.Б. Зайнятість населення та її державне регулювання [Текст] / Н.Б. Зеліско, А. Гаврилюк // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 473-475.